

TUTKIMUSTULOKSIA VET2SUSTAIN -HANKKEESTA

VET2sustain-hanke keskittyy ammatillisen koulutuksen ja opetuksen (VET, Vocational Education and Training) houkuttelevuuden lisäämiseen Euroopassa. Hankkeessa tehty tutkimus tarkastelee ammatillisten oppilaitosten nykytilannetta. Tulokset kertovat oppilaitosten haasteista, kokemuksista ja ammatillisen koulutuksen tulevaisuuden kehittämisen visioista.

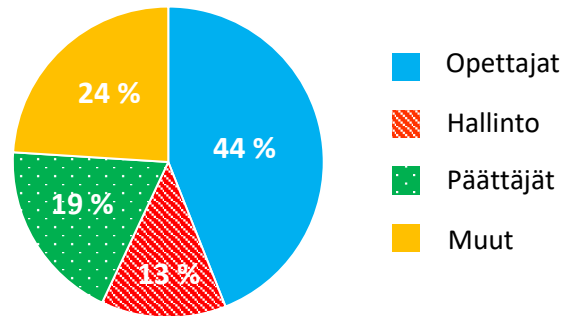

Kuvio 1 Kyselyyn vastanneet maat.

Verkkokysely

Hankkeessa toteutettiin kysely Euroopan ammatillisissa oppilaitoksissa. Kysely toteutettiin verkkokyselynä 28.5. – 1.8.2024. Siihen saatiin 160 vastausta 18 eri maasta. Suurin osa vastaajista oli VET2sustain-

hankkeeseen osallistuvista maista, mutta 17 % vastauksista tuli muista Euroopan maista.

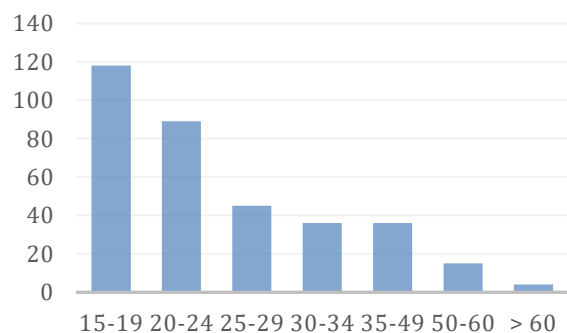

Kuvio 2 Kyselyyn vastaajien profiili.

Vastauksia saatiin opettajilta, hallinto henkilöstöltä, päättäjiltä sekä muilta (kuten koordinaattoreilta, koulutusasiantuntijoilta ja rehtoreilta).

Opiskelijoiden ikäjakauma

Vastanneiden ammatillisten oppilaitosten suurin opiskelijaryhmä oli 15–19-vuotiaat, ja toiseksi suurin ryhmä koostui 20–24-vuotiaista. Seuraavat ikäryhmät olivat selvästi pienempiä.

Kuvio 3 Vastanneiden oppilaitosten opiskelijoiden ikäjakauma.

Näkemykset oman maan ammattillisesta koulutuksesta

Yleisesti ottaen vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että yleissivistävää ja korkeakoulutusta pidetään heidän maassaan arvokkaampana kuin ammatillista koulutusta. Lisäksi yleisenä näkemyksenä oli, että yhteiskunnallisilla asenteilla on merkittävä vaikutus ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuteen. Tästä huolimatta ammatillista koulutusta pidettiin käytännöllisenä, ja koulutuksen ja opetuksen laatua arvioitiin yleisesti hyväksi. Ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat käsitykset kuitenkin vaihtelevat maittain, mikä heijastaa eri kulttuurisia ja sosiaalisia arvoja.

Näkemykset omasta oppilaitoksesta

- Suomen ammatillisen koulutuksen tilanne vaikutti olevan kokonaisuudessaan vahvin, erityisesti opetuksen resurssien ja opiskelijoiden sekä yritysten välisen integraation osalta.
- Italia seuraa tiiviisti perässä, osoittaen hieman vahvempaa työmarkkinoiden tarpeisiin vastaamista ja hyvää opiskelijahakijoiden määrää.
- Saksa erottuu merkittävistä haasteistaan opiskelijarekrytoinnissa, työharjoittelupaikoissa ja resurssien laadussa.
- Alankomaiden tilanne on tasapainoinen, mutta opiskelijarekrytoinnin osalta hieman keskiarvon alapuolella, säilyttäen kuitenkin kohtuullisen tyytyväisyyden muilla osa-alueilla.

Ammatillisen koulutuksen havaittuja haasteita

Kyselyn mukaan ammatillisten oppilaitosten suurimmat haasteet liittyvät työelämän nopeasti muuttuviin taitovaatimuksiin ja yhteistyöhön yritysten kanssa. Myös resurssien puute sekä teknologinen kehitys digitalisaation ja kestäväen kehityksen alueilla aiheuttavat oppilaitoksille haasteita. Opiskelijoiden motivointi ja heidän pitäminen keskittyneinä opintoihin, samoin kuin joustavan opetuksen tarjoaminen eri ikäryhmille, tuovat omat haasteensa koulutuksen suunnitteluun. (Kuvio 4, sivu 3.)

Ammatilliset oppilaitokset ovat vastanneet haasteisiin

Oppilaitokset olivat jo tehneet toimenpiteitä vastatakseen näihin haasteisiin. Alla on lista toteutetuista toimenpiteistä, alkaen useimmin mainituista.

- Vastaaminen työmarkkinoiden tarpeisiin ja koulutuksen mukauttaminen nopeasti muuttuvaan työelämään.
- Opiskelijoiden motivointi ja tukeminen.
- Oppimisympäristön modernisointi (teknologia, laitteet, ympäristö).
- Opettajien taitojen ja pedagogiikan kehittäminen.
- Yhteistyö ja kumppanuus työelämän kanssa.
- Moninaisuus ja erityistarpeet, joustavien opintopolkujen tarjoaminen.
- Resurssien turvaaminen.
- Ammatillisen koulutuksen tunnettuuden lisääminen.
- Riskiryhmässä olevien opiskelijoiden tukeminen.

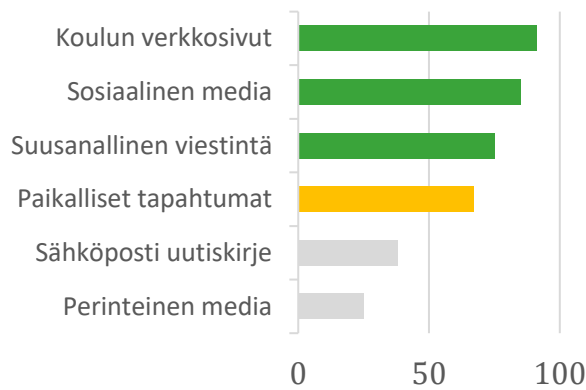

Kuvio 4 Vastaajien mainitsemat suurimmat haasteet ammatilliselle koulutukselle.

Mitä suurempi ympyrä, sitä useammin haaste mainittiin vastauksissa.

Median käyttö

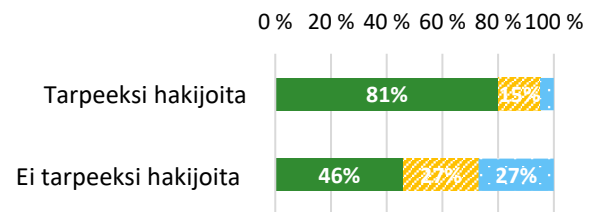
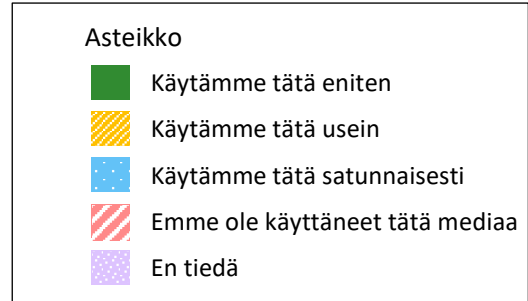
Oppilaitokset käyttävät ensisijaisesti koulun verkkosivuja ja sosiaalista mediaa koulutusohjelmiansa markkinointiin. Myös suusta suuhun leviävä tieto on tärkeä, erityisesti Italiassa. Saksassa sosiaalinen media ei ollut yhtä suosittua kuin muissa maissa, vaikka se sijoittuikin jaetulle toiselle sijalle suusanallisen viestinnän kanssa. Perinteistä mediaa ja sähköposti uutiskirjeitä käytettiin harvemmin.

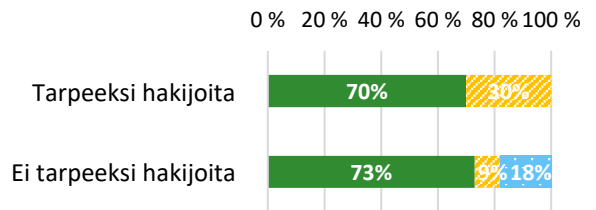
Kuvio 5 Käytetyimmät julkisen viestinnän kanavat.

Median käyttö ja oppilaitoksen vetovoima

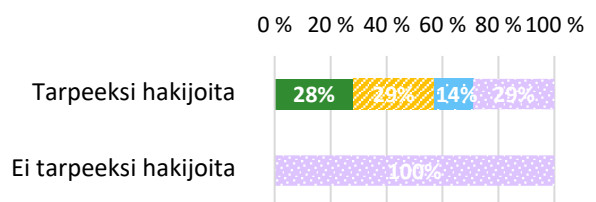
Oppilaitokset, joilla on riittävästi hakijoita, käyttävät enemmän sosiaalista mediaa, hyödyntävät aktiivisesti omia verkkosivujaan ja levittävät tietoa myös suusanallisesti. Vetovoimaiset oppilaitokset käyttävät monikanavaista viestintää ja suurin osa henkilöstöstä on tietoinen viestinnän käytännöistä. Oletuksena on, että viestintä on vetovoimaisissa oppilaitoksissa paremmin järjestetty ja harkittu. Erityisesti sosiaalisen median aktiivinen käyttö näytti korreloivan oppilaitokseen hakevien määrän kanssa.

Kuvio 6 Sosiaalisen median käyttö.

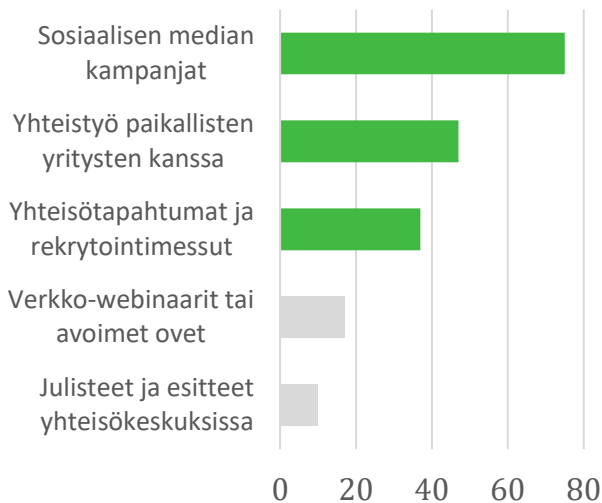
Kuvio 7 Oppilaitoksen nettisivujen käyttö.

Kuvio 8 Muun viestinnän käyttö.

Paras tapa mainostaa

Sosiaalisen median kampanjoita pidettiin yleisesti tehokkaimpana tapana edistää ammatillista koulutusta omalla alueella. Kolmen kärkeen nousivat myös "yhteistyö paikallisten yritysten kanssa" sekä "yhteisötapahtumat ja rekrytointimessut". Poikkeuksia kuitenkin esiintyi. Suurin poikkeus oli Italia, jossa julisteet ja esitteet olivat kolmanneksi suosituin menetelmä.

Kuvio 9 Mieli pide tehokkaimmista tavoista mainostaa ammatillista koulutusta.

VET osaamisen esittely

Parhaina tapoina tuoda ammatillisen koulutuksen ammattilaisten asiantuntemusta yleisön tietoisuuteen pidettiin:

- Menestystarinat ja suosittelut
- Käytännön demonstraatiot
- Verkkovideot, jotka esittelevät taitoja ja opetusta

Suurin poikkeus tästä oli Kreikka, jossa kolmanneksi suosituin tapa oli paikallisissa tiedotusvälineissä julkaistut artikkelit.

Paras tapa vaikuttaa houkuttelevuuteen

Avoimissa kysymyksissä keskeiset ehdotukset ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden parantamiseksi oli vahvistaa:

- koulutuksen näkyvyyttä ja hyötyjä.
- ammatillisen koulutuksen sosiaalista statusta ja arvoa.
- yhteistyötä yritysten ja työelämän kanssa.
- opetuksen ja opetussuunnitelmien nykyaikaistamista.

Erilaiset valmiit ehdotukset ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden lisäämiseksi saivat kaikki laajaa kannatusta. Yli 70 % kaikista vastaajista oli samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väittämien kanssa. (Valmiit ehdotukset: tehokkaat tiedotuskampanjat ammatillisen koulutuksen hyödyistä, käytännön ammattien yhteiskunnallisen arvon lisääminen, uramahdollisuuksien esiin tuominen, yhteistyön vahvistaminen ammatillisen koulutuksen ja työelämän välillä, uusien teknologioiden ja opetusmenetelmien käyttöönotto, kansainvälisen yhteistyön ja opiskelijavaihtojen lisääminen.)

Suurin ero oli Saksan suhtautumisessa uusiin teknologioihin ja opetusmenetelmiin sekä kansainvälisen yhteistyön ja opiskelijavaihtojen lisäämiseen. Näiden tukeminen oli selvästi keskiarvon alapuolella.

Avoimet viestit kyselyyn

Seuraavat näkemykset koottiin kyselyn avoimesta kysymyksestä, ja ne tuovat esiin keskeisiä ehdotuksia ja huolenaiheita ammatillisen koulutuksen parantamiseksi.

Yleisesti ottaen vastauksista kävi ilmi, että ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi tarvitaan lisää rahoitusta, strategista suunnittelua ja julkista näkyvyyttä. Ammatillinen koulutus olisi sovitettava tiiviimmin yhteen työvoiman tarpeiden kanssa ja kansainvälistä opiskelijavaihtoa tuettava.

Maakohtaiset palautteet:

- Saksa korosti yritysälhtöisen ammatillisen koulutuksen tarvetta.
- Italia painotti henkilöstön sosiaalisten taitojen merkitystä sekä kansainvälisten opiskelijavaihtojen edistämistä.
- Kreikka ja Suomi peräänkuuluttivat lisää rahoitusta ja investointeja opetusvälineisiin.
- Kreikka; huoli opiskelijoiden hyvinvoinnista, erityisesti matkailualalla.
- Alankomaat ja muut; tarve parantaa yleistä suhtautumista ammatilliseen koulutukseen.
- Alankomaat; käytännön aineiden julkisen arvostuksen muuttaminen.

Yhdenmukaiset havainnot

Verkkokysely vahvisti hankkeen aiemmassa vaiheessa toteutetun työpöytä tutkimuksen tulokset. **Molempien tutkimusten mukaan seuraavat tekijät parantavat ammatillisen koulutuksen profiilia ja houkuttelevuutta:**

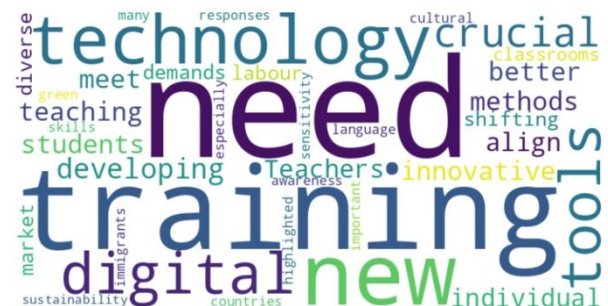
- Tiiviit yhteydet ammatillisen koulutuksen ja työelämän välillä.
- Ammattitaidon ja ammatillisen koulutuksen arvostus yhteiskunnassa.
- Riittävät resurssit sekä hallinnollinen ja poliittinen tuki.
- Käytännön oppiminen tekemällä.
- Laadukas, ajan tasalla oleva koulutus sekä opettajien pätevyys.

- ammatillinen koulutus, joka mahdollistaa jatko-opinnot korkea-asteen koulutuksessa.

Opettajien koulutustarpeet

Saatujen vastausten perusteella keskeisiä opettajien koulutuksen osa-alueita ovat:

- Työmarkkinoille integroituminen ja yhteydet työelämään.
- Uudet teknologiat ja digitaaliset työkalut.
- Innovatiiviset opetusmenetelmät yksilöllisten tarpeiden täyttämiseksi.
- Kielitietoisuus ja kulttuurien tuntemus.
- Ympäristötaidot ja kestävä kehitys.
- Opiskelijoiden motivaation parantaminen ja pehmeiden taitojen opettaminen.

Kuvio 10 Sanapilvi opettajien keskeisistä koulutustarpeista.

Näkökulmia kehittämiseen

Saimme tutkimuksesta paljon arvokasta tietoa. Tuloksia voimme käyttää kehitystyön lähtökohtana, ideoiden lähteenä, sekä erilaisten vaihtoehtojen arviointiin ja vahvistamiseen. Nämä näkökulmat voivat ohjata meitä tekemään ammatillisesta koulutuksesta houkuttelevampaa.

Anne-Mari Tornberg, VAMK Muova, 2024